

**ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ: ΣΥΝΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΑ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΎΣΤΕΡΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ**

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Ανθρωπιστικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Μεσογειακών Σπουδών		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Μεταπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	E1	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	1ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Αρχαιολογία της αιγυπτιακής θρησκείας: συνακόλουθες επιδράσεις στα θρησκευτικά και φιλοσοφικά συστήματα της Ύστερης Αρχαιότητας στη Μεσόγειο		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	6	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Δεν υπάρχουν προαπαιτήσεις		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	-----		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://aegeanmoodle.aegean.gr/course/view.php?id=3600		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση αυτού του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα γνωρίζει:

- σημαίνουσες πτυχές της θρησκείας, θεολογίας και νεκρικής ιδεολογίας των αρχαίων κατοίκων της Νειλοχώρας,
- τις μετακινήσεις θρησκευτικών ιδεών, λατρειών και συμβόλων στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον της νοτιοανατολικής Μεσογείου κατά την 1^η χιλιετία π.Χ.,
- τον θρησκευτικό συγκρητισμό και τη λατρευτική ώσμωση της γηγενούς φαραωνικής παράδοσης με την ελληνική θρησκευτική πρακτική στην ελληνορωμαϊκή Αίγυπτο,
- την πρόσληψη και μετάπλαση της αιγυπτιακής θρησκευτικής παράδοσης από τα φιλοσοφικά ρεύματα της Ύστερης Αρχαιότητας,
- τις βασικές αρχές του φιλοσοφικού και τεχνικού Ερμητισμού και τις πιθανές αιγυπτιακές επιδράσεις σε αυτόν,
- τα σύγχρονα πορίσματα της έρευνας στην ανάλυση του τρόπου λειτουργίας και συμπεριφοράς των αρχαίων κοινωνιών σε ζητήματα πίστης, λατρείας και κοινωνικής ιδεολογίας,
- τους διαφορετικούς τρόπους ανάγνωσης των ιδιαιτεροτήτων αλλά και των σημείων σύγκλισης διαφορετικών πολιτισμών και κοινωνικών συμπεριφορών στη νοτιοανατολική Μεσόγειο της ελληνιστικής εποχής,
- τη μεθοδολογία μελέτης και ανάλυσης πρωτογενών κειμενογραφικών και ιστορικών πηγών,

- τη μεθοδολογία μελέτης και αξιολόγησης του πολυεπίπεδου χαρακτήρα της αιγυπτιακής θρησκευτικής παράδοσης.

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εξετάζει τον χαρακτήρα και τη σημασιολογία της αρχαίας αιγυπτιακής θρησκείας και τελετουργικής πρακτικής, καθώς και τις συνακόλουθες επιδράσεις στη μαγικοθρησκευτική και φιλοσοφική παράδοση της Ύστερης Αρχαιότητας στη Μεσόγειο. Αναλύεται ο συμβολισμός του αιγυπτιακού τελετουργικού τυπικού και της θρησκευτικής δραματουργίας, τονίζεται η αλληλένδετη σχέση της μαγείας με το θρησκευτικό σύστημα σκέψης και συμπεριφοράς των αρχαίων Αιγυπτίων και περιγράφεται η αιγυπτιακή νεκρική ιδεολογία και ταφική πρακτική. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εξέλιξη της φαραωνικής θρησκείας κατά την ελληνορωμαϊκή περίοδο και τονίζεται η συμβολή της ελληνικής κοσμοθεωρίας και θεολογίας στην ανάπτυξη ενός ιδιόζοντος θρησκευτικού συγκρητισμού στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον της ελληνιστικής οικουμένης. Σκιαγραφείται η εικόνα και σημασία μιας «άλλης» Αιγύπτου ως γεωπολιτι(σμι)κού χώρου εντός του οποίου διαμορφώνονται οι συνθήκες για τη διαλεκτική ώσμωση της θεουργικής φιλοσοφίας της Ύστερης Αρχαιότητας με τη γηγενή αιγυπτιακή θεολογία.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, η διδασκαλία του μαθήματος συνίσταται σε τρεις δια ζώσης διαλέξεις και τέσσερις τηλεδιασκέψεις μέσω της πλατφόρμας σύγχρονης τηλεκπαίδευσης Big Blue Button, με παράλληλη υποστήριξη από οπτικά μέσα (διαφάνειες, 3D αναπαραστάσεις, videos) ενσωματωμένα σε παρουσιάσεις PowerPoint (Microsoft), μελέτη αρχαίων πηγών και σύγχρονων εγχειριδίων και συγγραμμάτων.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Αξιοποίηση ηλεκτρονικής πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης Moodle και σύγχρονων τηλεδιασκέψεων Big Blue Button	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις	24 ώρες (0.96 ECTS)
	Μελέτη	40 ώρες (2.2 ECTS)
	Συγγραφή εργασίας	80 ώρες (2.59 ECTS)
	Διαδραστική διδασκαλία	6 ώρες (0,24 ECTS)
	Σύνολο Μαθήματος	150 ώρες (6 ECTS)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα Αξιολόγησης: Ελληνική Μέθοδος αξιολόγησης: μία (1) γραπτή εργασία περιορισμένης έκτασης	

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ

- Εγχειρίδια μαθήματος

- Π. Κουσουύλης, *Αναζητώντας την Αιώνια Ζωή: Θάνατος και Ταρίχευση στην Αρχαία Αίγυπτο*, Σειρά: Πλοηγός, εκδ. Αρχέτυπο-Μεταεκδοτική, Θεσσαλονίκη, 2004

- Π. Παχής, *Οι Ανατολικές Λατρείες της Ελληνορωμαϊκής Εποχής: Συμβολή στην Ιστορία και τη Μεθοδολογία της Έρευνας*, Θεσσαλονίκη, 2010
- Π. Σαρίσχουλη, *Πλουτάρχου Περί Ίσιδος και Οσίριδος: Ο Μύθος*, Θεσσαλονίκη, 2011

- Συμπληρωματική εργογραφία

- J. Assmann, *The Search for God in Ancient Egypt*, Ithaca/London, 2001
- J. Assmann, *Death and Salvation in Ancient Egypt*, Ithaca/London, 2005
- J. Assmann, 'Semiosis and interpretation in ancient Egyptian ritual' στο S. Biderman- B.-A. Scharfstein (επιμ.), *Interpretation in Religion (Philosophy and Religion 2)*, Leiden, 1992, σελ. 87-109
- R. S. Bagnall, P. Derow, *The Hellenistic Period: Historical Sources in Translation*, Malden MA/Oxford, 2004.
- R. S. Bagnall, *Hellenistic Egypt: Monarchy, Society, Economy, Culture*, Edinburgh, 2007
- J. Baines, 'Sources of Egyptian temple cosmology: Divine image, king, and ritual performer' στο D. Ragavan (επιμ.), *Heaven on Earth: Temples, Ritual, and Cosmic Symbolism in the Ancient World* (Papers from the Oriental Institute Seminar 'Heaven on Earth' held at the Oriental Institute of the University of Chicago, 2-3 March 2012) (Oriental Institute Seminars 9), Chicago, 2013, σελ. 395-424
- B.R. Finnestad, 'Temples of the Ptolemaic and Roman periods: Ancient traditions in new contexts' στο B. E. Shafer (επιμ.), *Temples of Ancient Egypt*, Ithaca NY, 1997, σελ. 185-317
- G. Fowden, *Ο Αιγύπτιος Ερμής: Πράξη και Σκέψη στην Ύστερη Αρχαιότητα* (μτφρ. Γ. Κουσουνέλος), Αθήνα, 2002
- D. Frankfurter, *Religion in Roman Egypt: Assimilation and Resistance*, Princeton, 1998
- H. J. Gehrke, H. J., *Ιστορία του Ελληνιστικού Κόσμου* [μετάφραση Α. Χανιώτης]. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2003
- G. Hoelbl, *A History of the Ptolemaic Empire*, London, 2001
- P. Kousoulis & K. Magliveras (eds.), *Moving Across Borders: Foreign Relations, Religion and Cultural Interactions in the Ancient Mediterranean*, OLA 159, Leuven, 2007
- M. Luther, *Οι Θρησκείες της Ελληνιστικής Εποχής* (μτφρ. Σ. Ξυγαλατάς), Θεσσαλονίκη, 2004
- I. Moyer, *Egypt and the Limits of Hellenism*, Cambridge, 2011
- Π. Παχής, *Η Λατρεία της Ίσιδας και του Σάραπι: Από την Τοπική στην Οικουμενική Κοινωνία*, Θεσσαλονίκη, 2010
- G. Pinch, *Magic in Ancient Egypt*, London, 1995
- R.K. Ritner, *The Mechanics of Ancient Egyptian Magical Practice* (SAOC 54), Chicago, 1993
- R.K. Ritner, 'Egyptian magical practice under the Roman Empire: The Demotic spells and their religious context', *ANRW II* 18.5 (1995), σελ. 3333-79

- Σύνδεσμοι ενδιαφέροντος

- ABZU (<http://www.etana.org/abzubib>)
[an index of internet ANE resources]
- TRISMEGISTOS (<http://www.trismegistos.org/>)
[an interdisciplinary portal of papyrological and epigraphical resources]
- Propylaeum: Virtuelle Fachbibliothek Altertumswissenschaften
(<http://www.propylaeum.de/aegyptologie>)
[a central point for studying the ancient world]
- Iconography of Deities and Demons in the Ancient Near East
(<http://www.religionswissenschaft.uzh.ch/idd/index.php>)
- Ancient Egyptian Demonology Project (<http://www.demonthings.com>)
- Perseus Digital Library [<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/>]
- Aegean Egyptology <http://www.aegeanegyptology.gr>
[η αιγυπτολογία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου με χρήσιμες πηγές και ηλεκτρονικές διευθύνσεις]

